

ВОЛОДИМИР
СОСЮРА

МІСТО

СЕРГІЙ
БОРДІЙ

ВИДАВНИЦТВО
ЧЕРВОНИЙ ШЛЯХ

мужчины
названия

всего

12-24
кажд

В. СОСЮРА

МІСТО

ВИДАВНИЦТВО „ЧЕРВОНИЙ ШЛЯХ“ 1924

[891.79]

МІСТО

Літо-друк. „Книгоспілки“
Харків, Нетеч. наб., 14.
Д. У. Д. Харків, № 6895.
Зам. № 3076. Тир. 3000.

... А сосни гудуть, гудуть...
Чого так сосни гудуть?..
Хуртовина... вітри...
Ох, ви сосни мої, азійський край!..

М. ХВИЛЬОВИЙ.

НАЛЬОТЧИЦЯ

Поєма.

I

БІЛЯ конторки хлопці п'яні,
вгорі вагончики біжать;
і труби в синім океані...
Туди летить моя душа.

Колись на станції з огнями
шумів залюднений перрон,
і чорним привидом між нами
ходив в медалях „фараон“...

А ніччю плакали шахтьори,
лилась горілка і пісні...
Мовчала тьма, мовчали гори,
і — в небі золоті огні.

II

Родилось с синіми очима,
волосся чорне, — і кричить...
В останнє ойкнула: — Юхиме!..
і вмерла мати на печі.

І годувала з жалю Ганна,
у неї теж синок малий.
Біжать вагончики в тумані,
і хтось цигарку запалив.

Юхима вдарило в забої—
лежав в труні без голови.
А десь цвіло зелене поле,
і плакав похоронний дзвін.

III

Хтось по-французьки влучно цвенькав,
коляски, бонни і ляльки, —
а на базар дівча маненьке
ходило красти житняки.

Воно смугляве, синьооке,
почує: — Ївго!—і біжить.
А світ далекий, світ широкий,
і хочеш,—як і люди, жить.

І кожний вечір пил із поля
та де-не-де в вікні огонь.
Ідуть корови чередою,
і тепло пахне молоком.

Надмірна праця, дим огидний,
а сині пальчики тремтять.
Отак її життя невидне
йшло од гудка і до гудка.

IV

Але нарешті вечорниці,
там голос Ївги — той дзвінок.
А в небі хмари, ніби птиці,
і зорі дивляться в вікно.

Прийшов з Матровського, веселий,
і з ним осталась ночувать.
А вітер шось у стрісі меле,
й важніє тепло голова...

І баче над собою очі
такі солодкі та ясні...
А вітер меле і гергоче,
дзвенить і плаче у вікні.

Огонь і мука між ногами...
— Коли кохаєш, так мовчи.
О, не забудь їй вітру гамми
і кашлю Ганни на печі...

Кімната пильна і порожня,
в кутку з помиями відро.
А мислі темні і тривожні,
як на спідниці перша кров...

V

Од меленіту жовті руки,
з другим побачення в кіно.
А серце с перебоєм стука,
бо перший розлюбив давно.

У цього макова хустина,
він дома пан свого добра.
Водив на вистави й картини
і за насіння в клуні брав...

VI

На фронт попала випадково, —
проспала станцію свою.
Кресали, цокали підкови,
і от вона уже в бою.

Ідуть жіночі батальони,
а німці із землі огнем...
І Ївга серед них холоне,
залізний вітер їх жене...

І першу лінію одбили,
ідуть на другу. Але крик:
— Нас обійшли!.. і впала Ївга,
блеснув в лице німецький штик.

Ein Mädchen?!.. і багнет додолу...
а очі теплі і ясні...
Огненне розімкнулось коло,
і потекли незнані дні.

Котилась армія, мов хвилі,
а хтось кричав: — Назад, назад!
І знов поля і шахти милі,
заводи й мітингів гроза...

І з того дня, о, сон-лелеко!
пройшли тривога й кров без дна...
В безодню синю і далеку
четверта падала весна.

Струнка, смуглява, синьоока,
ще й зірка грає на чолі.
Вже одгуло під Перекопом,
і Ївга знову на селі.

VII

А потім місто і панелі,
і непа в серце гострий ніж...
Це ж ти в обідраній шинелі
на розі, вся в сльозах, стоїш...

Я бачив Ївгу знов і знову,
там матюки і плеск вина...
„Наган“ і гетри малинові, —
тепер... нальотчиця вона.

VIII

Сашко не раз її „на дело“
у тьму на нелманів водив.
А десь цвіли червоні села
й густішав од заводів дим...

Хотілось вдарить, щоб вітрини
дзвеніли знову, як шаблі,
аби упали на коліна
і жевжики і куркулі.

І кожний вечір томні панні,
прислуги, бонни і ляльки, —
а руки клоняться, мов п'яні,
і в голові туман важкий...

І тільки темна ніч настане,
почує хтось: — Дайошь пальто!
А в небі зорі, ніби рани,
і кличе, як колись, гудок...

О, Ївго, Ївго, ночі краля,
мій малиновий, ніжний цвіт,
десь у холодному підвалі
зложити голову тобі.

А Ївга, ніби вітер маю,
то жінка, то стрункий козак...
І не застане, не злапає
її міліція ніяк

IX

В лице тютюну і очі—ями:
такий розхрістаний Сашко
її з похабними піснями
навчає танцювать „танго“.

1923 р.

ТЕМНІ заплакані вулиці.

Іноді крикне авто.
Місяць над мурами шулиться...
Дош.

Мимо пройшла, подивилася,
гостро в обличчя: - Ходім.
Хто це на місяці вила взяв,
кров на лиці молодім?..

Кличе смуглява нальотчиця,
і малиновий платок
тепло на вітрі полощиться...
Постріли... кроки... гудок...

Піде: А руки заломлені.
Я ж нахилюсь до вікна.
Очі в останньому пломені...
в зуби—холодний наган.

Темні заплакані вулиці.
Іноді крикне авто.
Місяць над мурами шулиться...
дош.

РВАВ в осени я шипшину,
карії очі любив.
Вечір упав на коліна,
руки простяг золоті...

Шахти, цегельні, заводи,
хлопці на зміну—вночі...
місяць у полі бродить
в трави лице вмочив,

Пальці тоненькі, ніжні
і романтичні дощі...
Хто це зрадливий ніж мені
в руки тоді вложив?

Ну, і пішов я ланами,
там ешелони, сніги...
блиски гарматні над нами,
в горло зорі—штики...

Ну, і пішов я ланами,
вітер мотав шлики...
Там: телефонні гамми,
там ешелони, сніги...

Там я забув про шипшину,
очі твої розлюбив.
Вечір упав на коліна,
руки простяг золоті...

ТАКИЙ я ніжний, такий тривожний,
моя осіння земля.
Навколо вітер непереможний
реве й гуля...

І хвилі моря далекі й близькі
мені шумлять.
Там стеле сонце останнім блиском
кривавий шлях...

Криваві пальці тремтять.. О, зоре,
постій, не йди!
Але шумує далеке море
і мла... і дим...

Такий я ніжний, такий тривожний,
моя осіння земля.
Навколо вітер непереможний
реве й гуля...

СИНЬО, розвіяно—в далі.
Дзвонить на розі трамвай.
Серце на óгненній палі...
Ну, і нехай.

В скриньку листа покладу я,—
крапля впаде на папер.
Думаю в ніч молодую,
може згадає тепер.

Крок самотній Панелі.
Стихли трамваї давно.
Плач лихтаря на шинелі,
темне холодне вікно.

Думаю в ніч молодую,
меркне цигарки огонь.
Може зустріну, знайду я...
Вітер питає:— Кого?...

ЗУСТРІВ її таку тендітну,
йшла самото на базар.
В брудній тиші кричали діти
і десь надходила гроза.

Афішний день. Удари серця
чужими бризками огня.
Моє ж замерзло і не б'ється:
в її очах—маненький я.

Аи revoir, і крила ранку
її вгорнули знов і знов.—
Золотооку спекулянтку,
мою колишню любов...

І од базару сонце меркне...
Шпурнув би бомбу прямо вниз,
щоб розлетілись фейерверком
червінці, пальта і штани...

ВИШНЕВИЙ платок зав'язала
на шиї смуглява рука
Чіпляється листя опале,
важніє земля на ногах.

Не вітер цілує долоні,
і дивиться глибоко жах, —
то мрії—ростерзані коні
в крові на дорозі лежать...

Іду. А далеко трамваї
прошально і журно дзвенять.
Лиш вітер у полі гуляє,
жене золотого коня.

Погладю я бгненну гриву,
і золотом бризне рука.
А кінь, мов почув, і. лякливий
кричить і за обрій тіка...

Не кінь, а шумлять телефони
осінню пісню свою.
Огні засвітились червоно
в далекім небеснім гаю.

Вишневий платок зав'язала
на шиї смуглява рука.
Чіпляється листя опале,
важніє земля на ногах.

ВАРТОВИЙ. Мармурові колони.
І огні над примарами веж.
А вгорі золотим медальйоном
теплий місяць над морем пливе.

Положила нервові долоні
на моє, на смугляве чоло.
Я в твоїм малиновім полоні,
ллється в жили солодке тепло.

Теплий вітер цілує коліна
і лоскоче вуста і плече.
Темна хвиля до беріга лине
і назад одиноко тече.

Але крики і залпи тривожні,
і з зеленої тьми—кораблі...
Хто там крикнув:—О, боже мій, боже!..
й головою поник до землі.

Пролетіла скажено кіннота,
тільки сухо копита дзвенять..
Повертається важко дредноут,
захлинаються скелі в огнях...

Рядом ти. Мармурові колони.
І спокійний „максим“—кулемет.
А вгорі золотим медальйоном
теплий місяць над морем пливе.

РОБФАКІВКА

I

В ЦЕЙ ЧАС, коли я іду,
і мійські лихтарі сперечають із місяцем,
коли я проходжу великі площі і оглядаюсь,
аби не наїхав авто,
і згадую,
як мені на „Сінабарі“ трохи не набили фізії,—
ти в брудній і нетопленій кімнаті
читаєш золоті й невідомі утопії:
пробігають літери довгими й радісними рядками
і здається, що ті літери—

я.

В цей час, коли я іду,
і прожектор огненно розсікає груди вечора,
і в криваве провалля видно:
як вітер скажено ганяє перелякані акації,
і метушаться розірвані хмари,—я згадую:
як ти була політруком ескадрону
і брала Перекоп...

А тепер ти, золотоволоса робфаківка,
кожного ранку біжиш по задріпаних вулицях
і боїшся опізнитись на лекцію,
де розказують про мередіяни й про життя рослин.

II

Невпинно
і солодко б'ються серця
і правильно і з переboями
в цей час,
Коли ми йдемо з тобою.
А на заході:
прямо в прострелене чоло сонця—
летять журавлі...
І ніколи, ніколи
не буде краще на землі.
Віки проходять перед тобою
і оддають тобі пошану,

о жінко Револуції.

Скільки геніїв вийшло із доісторичної
глибини твого черева...
Дивлюсь на твої заломлені руки,
на зморшки на твоїм чолі
і оддаю тобі своє серце...

на!..

І підставляю вітрам розірвані груди,
і женуть вітри по жилах мою кров
і ритмічно піднімають легені...

А на заході:
будинки і люди
чітко вирізь біла далечінь.

III

Моя душа,
мов залита асфальтом земля,
і кожне необережне слово
вгрузає в ній, як закаблуки моєї коханої
на розпеченім ґрунті
площі Рози Люксембург...

І її, таку наївну і тривожну,
я оддаю тобі,

бо:

прийдуть тисячі таких же, як і я
і оддадуть тобі свої серця і душі,
і ми їх запалимо,
щоб

освітить твої дороги,

о жінко Революції!..

А ти крутиш із газети цигарку,
і крізь розірвану юбку видно брудне коліно,
а твої стоптані черевики
нагадують Одеський порт у 20-м році...

IV

Ремонтуємо тіло й душу,
ремонтуєм будинки й дороги.
Але той, хто тисячолітні підпори зрушив,
це не вважає за ремонт.
Там за обрієм бачу велику руїну всього Суцього
і великий ремонт
там, за обрієм...

І тремтить золота волосинка
на твоїй, на рожевій щоці.
Уже кулі на розі не тінькають.
І все ближче осяяна ціль.

ВУЛИЦІ шалені, вулиці кохані,
Де пройшов грозою радісний ремонт,
одлюбила Осінь, і встає в тумані
вежами ясними ніжний рубікон.

Прапори й колони, музика й панелі...
Синіми ланами неба далечінь.
А у мене стрічка кров'ю на шинелі,
і авто вишневий прямо в вічі мчить.

Рядом профіль римський, кепка й чорні коси,
малинові щоки од моїх очей.
А, як сон далекий, на пероні Осінь,
блідий і спокійний біля муру—чех.

Рядом ти стояла: кепка й чорні коси,
малинові щоки і нервово:—Пліі!
Кучері юнацькі цілувала Осінь
і холодні руки в глині і крові...

Знов як сон далекий, вітер і вагони,
блідий і спокійний біля муру чех...
Музика й панелі, прапори й колони,
малинові щоки од моїх очей...

БРЕДЕ зо мною рядом Осінь,
і в пальці зашпори зайшли,
а вітер огненне волосся
під ноги стеле, мов килим.

Взяла холодною рукою
і тисне серце раз-у-раз...
Чи довго йти мені з тобою,
моя заплакана мара?..

Міські огні, залізні крики
і тоскне зойкання гудків...
Стучать закохано і дико
твої вишневі чобітки.

МАСЛИНИ в далі—чередою
і неба золотий платок,
а за вікном ходило двоє,
сплелися руки їх хрестом.

І другий став за ними скоро,
поклав їй руку на плече.
Немов блеснули метеори
із тьми розстріляних очей.

Якісь слова... простяг він руки,
припав лицем їй до колін,
а за вікном шуміло глухо,
і був холодний бій годин...

І перший одійшов з журбою,
за ним заплакав тільки дощ,
а за вікном ходило двоє,
тулились губи їх хрестом.

I

О, ГУБИ, губи вишнево-темні,
мов біля серця огонь „нагану“!..
У темній кліті веселий штейгер
і ти зо мною, моя кохана.

Екран і думи, рулетки шелест
і скло холодне теодоліту.
Вода в забої дзвенить і меле,
а бліді пальці такі тендитні...

II

Не дим із трубів на чайні зорі
і там шалено у тьмі сягає —
тебе побачив я тільки вчора,
а ти вже кажеш мені: — Прощай.

Холодні очі—на жовті вікна:
переплелися там чорно рями...
Далекий потяг в-останнє крикнув,
і даленіють залізні гами...

III

Кого ж я в місті шукаю п'яно?...
Знов промайнули вишневі шини...
Шумлять бетони, і крок мій тане,
і синім димом кохання лине...

ДИТИНА порізала пальчик
і дивиться так ніяково.
На ранку подує і плаче, —
ніяк не спинить йому крові.

Синява сніжинками повна,
така невимовно байдужа...
Небесная стелеться вовна,
лягає покійно в калюжі...

Ні тата, ні мами немає.
Дитина в роспуці, — на' землю...
Хтось мимо: він часу не гає,
чужий і далекий... ой, леле!..

Ніхто не підніме, не скаже:
„Ходім, мій маненький, додому“.
І сипле з небесної чаші
сніжинки рука невідома.

ОГЛЯДАЄ останні вагони,
молотком об колеса дзвенить.
А за вікнами темно безсонно
нам розлуку шумлять ясени.

Ти на лаві маненька, покійна.
Нам лишилось так мало сказати.
Гладе вітер солоний загірний
мої брови в твоїх сльозах...

Тільки очі трівожні і сині:
плач жіночий?... озера?... плеск?...
І так чітко на білій хустині
темні літери: В. і С.

Одлунали на рампі кроки,
і в-останне ударив дзвінок.
Але довго платок одинокий
малинів за холодним вікном.

ВЖЕ в золоті лани, і вітер кличе зорі
до себе в бур'яни пограти в „гулая“.
Вже змолотили хліб, і холодно надворі
і холодно в саду. Та не самотній я.

Огонь твоїх очей задуманий і синій
невпинно, п'яно п'ю. Й ясніє кожну мить
проміння крізь вікно і тане на коліні
заголенім твоїм... а листя шелестить...

і стукаються в скло розвіяні краплини;
я ж чую, як кричать далекі журавлі
своє „курли, курли“ одвічне і незмінне...
а місяць нахилився і спить біля колін.

І ось проснувся він, бліді цілує пальці
кладає рожеву шаль на стегна золоті —
кохання тихий дар моєї маненькій Гальці,
її цілує знов, цілує і летить

на золоті лани, де вітер кличе зорі
до себе в бур'яни, пограти в „гулая“.
Вже змолотили хліб, і холодно надворі
і холодно в саду... Та не ревную я.

ГЕРГОЧЕ місто, і сніг лягає,
лягає й плаче. Дитина боса
іде бездумно. На вітрі має
таке ріденьке й бліде волосся.

Встромило очі в ясні вітрини,
а поміж пальців повзе грязюка.
Тремтять і нїють брудні коліна
і задубіли маненькі руки.

Гергоче місто: — Пожру нещасний.
Панок сміється золотозубий.
А в небі місяць летить і гасне —
сторч головою в холодні труби.

Стою на варті. Багнет і очі.
Чекають гостро в набої кулі...
Навколо місто шумить, гергоче,
а мимо люде: чужі, нечулі...

Стою на варті Листа сьогодні
одержав з-дому: сестриця з братом
під вікням ходять... і на заводі
убило милу...— писала мати.

Нехай припадки й хвороба чорна
штовхає в плечі, ламає руки, —
не переборє мотив мінорний
революційні, бадьорі згуки.

Вони лунають і в вікна б'ються,
а в руки — племінь, морози — в ноги...
Прощайте, любі прощайте, друзі!
Уже не видно мені нікого.

О, КУЧЕРІ ясні і очі Беатриче
ви знову в тьмі моїй неясні і смутні.
І знову, як тоді, покірнее обличчя
вишнево зацвіло під поглядом моїм...

Чи снишся ти мені? .. твій дотик ніяковий,
мов електричний ток, у жили й скроні б'є...
І знов печуть слова одчаєм і любов'ю,
і шелестить вбрання знайомеє твоє...

Вернусь і гляну знов на кучеряву осінь,
зашелестить мені чи листя чи „прощай“...
ростане образ твій і пропаде на розі
і кроків дальній згук і тіні од плаща...

Печаль і дзеркала в холодній темній залі,
і ти біля вікна в'ялиш свою красу... —
то твій дівочий сон в вечірній тане далі,
не допоміг тобі твій добрий пан Єзус.

О, кучері ясні і очі Беатриче,
чого ж ви в тьмі моїй неясні і смутні?...
І знову, як тоді, покірнее обличчя
вишнево зацвіло під поглядом моїм...

НАБЛИЖАЄТЬСЯ споминів повинь і затоплює душу
мою

та швидкий не потоне мій човен, бо я в нім і вночі
не сплю,

Та швидкий не потоне мій човен. Одлітають про-
кляті дні...

І стою я, в зорі закований, тільки хвилі в лице мені.

Під горою татарські казарми, і од них одинокі огні.
Кожний вечір на небі пожарами умірають розстрі-
ляні дні...

Невідомі панські сади, аромати квіток невідомі.
Над заводом задуманий дим, під очима фіялки
утоми.

Грають панночки в „лаун-теніс“, і м'ячі подає їм
дитина,

а на заході хмари в огні—павуки, невідомі рослини...

Повернусь і погляну назад, де маслини і станція
Яма,—

і розквітне солодко душа, мов на яблуні соняшні
плями.

Трояндозий пливе молодик, заглядає в задумані
очі...

Невідомі пониклі сади і огні над посьолком ро-
бочим...

Гей, у полі шуміли жита, і баби з золотими
платками
йшли до церкви.. О, дзвоне, ридай!.. дальні спо-
мини... станція Яма.

Кавуни на баштані, і знов: в Паримона я рву
полуниці...
молодої шахтьорки любов, і над лісом далекі
зірниці...

За любов'ю - роса і туман, так порожньо в душі—
за любов'ю,
ніби той одуванчик: подув. — і нема... ніби листя
в осінній діброві ..

Дні далекі, образи дрібні—комашнею в дощі на
дорозі.
Де Дінець і заводу огні, над посьолком задумалась
осінь.

Над посьолком задумались дні, і летять під горою
вагонами.

І так солодко й тепло мені... Не схиляй же обличчя
червоне,

не дивись... і далеких очей не роси молодою
сльозою...

Теплий вітер по жилах тече, і кричать журавлі
наді мною.

КАВКАЗ

КАВКАЗЕ дальній мій! Ти знов в моїй уяві.
Так близько гори м'ні, і мріє далечінь.
А думка все летить, немов на острів Яву,
і гострить об граніт свої пісні-мечі.

Кавказе дальній мій! Твої багряні груди
так близько зором п'ю і чую дзвони хвиль.
Смуглява дітвора. Поважно йдуть верблуди,
й доносять голоси дзвіночки біля ший.

Там високо сніги, і в огневій синяві
задумались орли, а тут цвіте міндаль...
Руїна давня ось, і голосом гунявим
співає муедзін, мов молиться на даль.

Задуманий аул, немов гніздо орлине
в зеленій вишині під золотим серпом,
мов хто на схід лицем побожно на коліна
упав і нахилився аж до землі чолом.

Я знову, знову там, де міста сілуети
вирізьбились на тлі вечірньої зорі,
де холодом блистять салдацькі багнети
і розкидає хтось на небі янтарі.

І в пам'яті вокзал, де люди сонним роєм
хвилюються й шумлять, мов море в далені,
співає шось сумне татарка під чадрою,
й одтого вся вона така близька мені.

Мов на екрані там із криги гобелени,
і в тумані встають Мінгрелії лани, —
то на вікні мороз, і аромат вербени
здається не таким солодким і міцним.

Кавказе дальній мій! Ти знов в моїй уяві.
так близько гори м'ні, і мріє далечінь...
А думка все летить, немов на острів Яву,
і гострить об граніт свої пісні-мечі.

ОСІННІЙ вітер з Туркестану.
У тебе зірка над чолом
і очі од кохання в'януть...

Я цілував твою шинелю
й обмотки, білі од води...
А вітер п'яний і веселий
шпурляв в лице нам пил і дим...

Осінній вітер з Туркестану.
У тебе зірка над чолом
і очі од кохання в'януть.

МІСТО

ОД ТРАМВАЇВ сине, сине місто,
золоті од лихтарів сніги.
Хто прийшов із геніяльним хистом
і зробив це росчерком руки?..

Хто чорнявим електричним дротом
синій килим неба пронизав,
що пливе в далеку Третю Роту
і сумний вертається назад.

Місто взяло в ромби і квадрати
всі думки, всі пориви мої.
Це ж мені заковано стогнати
У його засніженій груді...

Це ж мені дитиною малою
заглядать у чорні казани
і об мури битись головою,
розбивать печаль мою об них.

Ой, у парку снігові намети,
там проводять ночі пацани.
Тільки вітер знає їх секрети,
тільки вітер і холодні сні...

Я не знаю, хто кого морочить,
але я б нагана знову взяв
і стріляв би в кожні жирні очі,
в кожну шляпку і в манто стріляв...

Але, ні. Їх другим треба взяти.
І синіє невблаганно сніг...
Місто взяло в ромби і квадрати
всі думки, всі пориви мої.

ПІСНЯ

ОДЛЕТІЛА луна,
дальній крок занімів.
Я одна, я одна
серед чорних полів.

Чорне небо вгорі,
Чорні далі кругом.
Близько хата, мов гриб,
я до неї—бігом.

Під копитом коня
сніг дзвенить, як огонь.
Варить ненька моя
золотий самогон.

Сяду я та й нап'юсь,
буду спомини звать,
буду юність мою
я слізьми виливать.

За вікном, на снігу,
замітає сліди.
Десь кричить: гу-гу-гу-у!..
і по рейках летить:

виглядає шолом,
і шаблюка дзвенить.
На снігу, за вікном,
Замітає сліди.

МИНУЛЕ

ЛЕТИТЬ огонь, свистить огонь:
тюгу-тюгу-тюгу!..
І броньовик через нього
подібний утюгу.

Матроси в куртках шкіряних
там з-за борта глядять.
І кулемети коло них,
і ти, любов моя.

Маненька і струнка нога
і золото очей,
блистить за поясом наган,
бінокль через плече.

Мене звеліла розстрілять,—
я—білий офіцер.
Куточків губ не цілувать,
не цілувать тепер.

Летить огонь, свистить огонь:
тюгу-тюгу-тюгу!..
І броньовик через нього
подібний утюгу.

НЕ ЗУСТРІНУСЬ у полі я з вечором,
не нарву я шипщини Донбасу,
я зорі на смуглявії плечі
на стерні не дивився ще й разу.

Простягаю до неї руки,
золоті цілую сандалії,
кам'яню над глумом і брудом
і молюсь на заковані далі.

Шелестіли, хиталися віти
на янтарному теплому фоні...
Це минуле... мов зоряне сито,
мов комар золотий на долоні.

Я ходжу в європейським убранні,
Як і завжди, такий ніяковий.
Але тепло дзвенять од кохання
мої жили солодкою кров'ю..

Але серце у мене козаче,—
і нагадує кожна корова
те село, де я перше побачив
горобця і зорю малинову.

І тоді піднімаються брови,
руки тягнуться в небо до болю...
Тільки жалко, що кожна корова
жестяна і висить наді мною...

А над містом не хмари, не вата,—
а над містом задимлені ранки...
І так тепло мені відчувати,
що дружина у мене—селянка.

В СИНЄ вікно виглядаю.
В небі окації шум...
Тільки і сам я не знаю,
чому один я сижу.

Тільки і сам я не знаю
чому на фоні яснім
твій сілуєт не буває
рідним і милим мені

Темні, здивовані очі
і малинові слова...
Щоки горячі лоскоче
темна холодна трава.

Тільки на хмари, на небо
виллю і жаль і жагу...
Більше не тягнуть до себе
темні метелики губ.

В місяці, в вітрі, у дзвоні
і в ароматі алей
місто в залізні долоні
кличе і тягне мене...

Що ж. Не любив я нікого
Може здавалось мені,
що розігнались дороги
в очі твої золоті...

Знаю, для мене хвилина,—
ціле для тебе життя.
Місяць крізь віти ялини
руки до мене простяг...

КОЛИ місяць на цвинтарі бродить,
так убого і тепло мені...
і думок золоті хороводи
знов встають, невимовно ясні...

І тоді я: крізь листя, крізь віти
за світами далекими мчу—
комашинкою в небі дзвеніти,
по инакшому землю почугь...

І здається: такий я маненький
божевільно кружусь унизу...
Але серце непевно теленькне,—
і на цвинтарі знов я сижу.

Тільки трохи ніяково й дивно,
що на місці: хрести, дерева,
й на Граніті дзвенять переливно
золоті од проміння слова...

В моїх дум золоті хороводи
закував я і муки і гнів.
Тільки місяць на цвинтарі бродить,
виглядає з-за ґрат і вінків...

МОЖЕ ми й не друзі.
На твоє: „Прощай“...
нахилився в тузі,
облітає гай—

синій, синій, синій...
Тінь.. день... сум...
Це листи осінні
На твою красу.

Де летить широко
в небо димний жах,
там біжать дороги,
вулиці біжать...

Вулиці горбаті,
на стіні плакат,
а на тім плакаті
чорная рука.

Ну, а під рукою
літери, як кров,
не дають покою,
кличуть знов і знов...

Одірву я руки,
губи одірву,—
тільки серце стуком
падає в траву...

Може ми й не друзі?..
На твоє: „Прощай“...
нахилився в тузі,
облітає гай—

синій, синій, синій...
Тінь... день... сум...
Це листи осінні
на твою красу.

З ВІКНА.

І. Дніпровському.

КІНЬ око скажене криваво примружив,—
ударом трамваю хребет перебило...
Трамвай—на хвилину... і знову: за діло—
він далі летить неблаганно байдужий.

Хто чув, як кричать і ридують колеса,
коли переїздять горлянку чи ногу?..
Так кінь одинокий харчанням і плеском
кричав невимовно до кінського бога.

В калюжі вишневій, густій од морозу,
лягали, зникали граційно сніжинки...
Кінь плакав... і мерзли, трусилися сльози...
І от біля нього спинилася жінка.

Струнка і тривожна, в зеленім щоломі,—
од жалю рукою—з кобури нагана:
в заплакані очі—залізо і пломінь...
А в небі сніжинки хиталися п'яно...

А в небі: зоря розліпила плакати,
а мимо—з піснями колони з вокзалу...
Коня повезли. Тільки бачив крізь ґрати,
як теплу калюжу собака лизала.

СЬОГОДНІ

Пав. Усенкові.

СЬОГОДНІ геніїв чекаю,
я чую дивну їх ходу...
Уже з провінції лунають
їх голоси і там і тут.

Я в це не вірю, але знаю,
(мій електричний, ніжний край!..),
бо по новому оспівають,
вони пшеницю і трамвай.

Вже сонце зором воїнкому
в віки дорогою лягло...
Сьогодні в синтезі новому
хай будуть місто і село.

Чайник кричить,—на дорогу...

Переливається спів...
В серці тоненька тривога,
може тривога віків?!

Чайник кричить,—на дорогу...
Може одріза возьму:
в бурю—на чорта і бога
знову простелеться путь...

В небі: червінці, червінці...
і на базарі: вони...
Вже перелився за віncia
гнів мій до болю ясний...

Чайник кричить,—на дорогу...
Переливається спів...
В серці солодка тривога,
може тривога віків?!

ЧОРНІ УРИВКИ

Фантазія.

I

ДАЛЕКО десь кричать гудки...
Куди, куди з залізного полону?..
Далеко десь:
і дим і жах... і пострілів далекий пломінь...
далеко десь...

Іду

Кому, кому оці заплакані огні
і порозбивані вітрини?..

На що ці сльози?..

Мов по інерції, вагони вдалені біжать без
паровозу...

Забутий прапор ось.

Він до стіни приколотий багнетом:

Його зірвать нікому не вдалось...

І важко цоканють мої заковані щіблети.

Так.

Ми перемогли.

Але ні їх, ні нас.

Розбита станція... в провалля видно зорі...

Лиш вартовий стоїть біля вікна,

За мною стежить мертвим зором.

Кому, кому оці заплакані огні

і порозбивані вітрини?..

На що ці сльози?..

Мов по інерції вагони вдалені

біжать без паровозу...

без паровозу...

II

Стоїть на фоні заляпаної мозоком стіни,
в струмочках крові...

і хилиться все нижче...

Дивись під вії золотисто-сині:

озера.

Тьма.

Немов поверхня місяця, вода переді мною...

Із очеретів човен тінню випливає.

На човні двоє.

Дивись під вії золотисто-сині:

од лихтаря огонь,

і на снігу холодні довгі тіні...

Дзвонять: (так самотньо і далеко,
мов на пожарищі сльоза об камінь...)

Дивись під вії золотисто-сині:

акації шумлять... а білі пелюстки

на лаві і в твоїм волоссі...

Про це ще згадую так гірко і так ясно я,

ще й досі.

...Акації шумлять...

Я—мимо.
А позаду десь
лежить роскинувшись вона
і місяцю в-останнє віддається...

III

На площі я.
Проміння точиться на статуї, на лати
і на замки янтарную кладе печать.
Застрягла ніч у циферблаті,
спинила час.
Куди ни глянь: асфальт і провода,
які нещодавно мотала буря,
немов волосся в час кохання...
Там: ніс орудія повітря нюхає над муром,
набоями опоросився кулемет...
А хтось стоїть, чекає хтось
і руки він простяг немов перед прощанням...
Отак: стоять, не мислить і не знати.
Хай шоки м'ні багряним холодом торкає
і тягне вдаль, за прокляте Сьогодні...
Отак: не мислить і стоять.

IV

Цеха. Цеха.
І порох на станки осів,
немов на золотом тісенні томи,

в якійсь бібліотеці...

Ремінний шум,
зелений шум
за мною вже не поженеться...
Ремінний шум,
зелений шум...
Колись і я тут пальці молотком не раз збивав
і на дзвінок ішов
такий веселий і в смуглявій блузі...
Ще вчора йшли на смерть мої останні друзі,
й ніхто не вийшов із огня...
Уже не буду я ні в „Гарті“ ані в „Плузі“...
Кому ж декретом я?..
Дзвенить, підковки, синім дзвоном,
нехай волосся димарів
шалений вітер юно гонить
знов од зорі і до зорі.
Дзвенить, підковки, синім дзвоном.
Нехай сьогодні я чужий,
але настане день червоний,
такий червоний любий мій, -
і скаже хто, що в дні знемоги
продався за червінець я...
Роздайтесь, світові дороги,
я хочу бурі і огня!
Нема людей,—нехай тумани,
з розгону хай—об груди грудь,
але з'явись нам океанно
землі нової юний рух!

Цеха Цеха.

V

Вже місто за мною.
Круг мене—нікого.
Лиш вітер рукою—
сніжинки під ноги.

Сніжинки, сніжинки,
я в муці, в знемозі,
підковками дзвінко
не б'ю по дорозі.

Куди ни погляну,
ні хати ні знака.
На місяць туманний
не виють собаки.

Пустелі, пустелі,
мов мертвих обличчя.
А зоряна стеля
кудись мене кличе.

Нарешті, за гаєм—
за хатою хата...
Чого ж я блукаю
як Марко проклятий?..

Чи сніг, чи утома,
чи сон мені сниться?..
На призьбі знайома
сидить молодиця.

— Ну, драстуй: говорю,
од неї ж мовчання...
І дивляться зорі
на очі кохані...

А очі не бачуть.
Упав на коліна,
цілую і плачу,
кричу мов дитина:

— Хіба ж я забуду!
а сльози—водою...
Шалено до грудей
припав головою...

Встаю, мов заклятий,
цілую в—останне.
Із кожної хати
на мене мовчання...

Село вже за мною.
Круг мене—нікого.
Лиш вітер рукою—
сніжинки під ноги.

Грудень. 1923.

ЗМІСТ

	Стор.
1. Нальотчиця (поема)	7
2. Темні, заплакані вулиці	13
3. Рвав в-осени я шипшину	14
4. Такий я ніжний, такий тривожний	15
5. Синьо, розвіяно.	16
6. Зустрів її.	17
7. Вишневий платок зав'язала	18
8. Вартовий.	19
9. Робфаківка.	20
10. Вулиці шалені	24
11. Бреде зо мною рядом осінь	25
12. Маслини вдалі чередою	26
13. О, губи	27
14. Дитина порізала пальчик	28
15. Оглядає останні вагони	29
16. Вже в золоті лани	30
17. Гергоче місто	31
18. О, кучері ясні	33
19. Наближається споминів повінь	34
20. Кавказ	36
21. Осінній вітер з Туркестану	38

22. Місто	39
23. Пісня	41
24. Минуле	43
25. Не зустрінусь у полі я з вечором.	44
26. В синє вікно виглядаю	46
27. Коли місяць на цвинтарі бродить	48
28. Може ми й не друзі	49
29. З вікна	51
30. Сьогодні	52
31. Чайник кричить	53
32. Чорні уривки (фантазія)	54

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

PRINTED IN

MADE IN U.S.A.

ХАРКІВСЬКИЙ

ЛІТЕРАТУРНИЙ МУЗЕЙ

СТ. 35 2070 ІНВ. № КА-380